

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSFÖRBUND

Östergötlands Hembygdsblad

*Nytt årtionde - nytt
vårnummer!*

Januarikonferensen 2020

Topotek Östergötland

Nr 1-2020

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 95 föreningar med runt 19 000 medlemmar är anslutna.

Tidningen ges sedan 2016 ut digitalt och får distribueras fritt till alla medlemmar i förbundet. Tidningen finns även för fri nerladdning från förbundets hemsida www.hembygd.se/ostergotland.

Ansvarig utgivare

Rolf Pettersson (förbundsordförande)

Härna Åland, 590 76 Vreta kloster

Tel: 073-346 49 04

E-post: rolf.k.pettersson@telia.com

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

7/3, 7/6, 7/9, 7/12

Välkommen med textbidrag, foton och annonser!

Materialet skickas (e-postas helst) till kansliet.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-

1/2 sida 600:-

1/4 sida 400:-

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

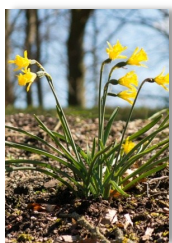
Vasavägen 3, 582 20 LINKÖPING

Tel: 076-103 11 39

ostergotland@hembygd.se

www.hembygd.se/ostergotland

Omslagsbild

Påskliljor på grusväg.

Foto: Wikipedia.

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Januarikonferensen 2020	sid 4
Föredrag av Kulturarv Östergötland	sid 6
Dansbanan i Veta Gammelgård	sid 8
Topotek Östergötland har slagit upp portarna	sid 10
Annonser mm	sid 11-12

Glad Påsk!

Välkomna till
vårt årsmöte lär
25 april i Veta
församlings-
hem, Mantorp!

Håll utkik efter
kommande in-
bjudan på vår
[hemsida HÄR:](http://www.hembygd.se/ostergotland)

Ordföranden har ordet

I skrivande stund finns det nästan bara en nyhet och den stavas VIRUS. Detta är naturligtvis väldigt allvarligt och det påverkar oss alla på olika sätt. Man kan känna oro för att t.ex. gå på något möte eller transportera sig med något allmänt transportmedel. Är man dessutom äldre och har nedsatt immunförsvar så känner man sig kanske lite mera ängslig för att träffa främmande personer. Då det är tid för föreningarna att ha sina årsmöten, så har man kanske inte har så många deltagare som vanligt eller också får man flytta fram mötet. Efter denna dystra inledning och med förhoppning om att vi ska återgå till normala förhållanden igen, blickar vi framåt.

Närmast på vårt program stod ju ett seminarium om svenska demokratis 100-årsjubileum. Vi flyttar dock fram detta program till hösten. Dessutom flyttar vi fram årsmötet till lördagen den 25 april. Då är det Veta Hembygdsförening som står för värdskapet. Det är väldigt roligt när någon förening tar på sig arrangementet, så att man får tillfälle att se hur föreningen har det. Vi får då också veta hur den nya styrelsen kommer att se ut.

Förbundet har genomfört Januarikonferensen på föreningshuset Fontänen. Den blev minst sagt lite stressad, då en av föreläsarna mycket sent meddelade sjukdom. Tack vare att vår kanslist Jesper kunde få tag på bilderna till föreläsningen lyckades han göra en bra presentation. Anna Eriksson från Vuxenskolan fick också hoppa in och informera om sin verksamhet. Ett boklotteri och utdelning av böcker skänkta av Östergötlands Museum genom Stefan Hammenbeck, stod också på programmet. Ett stort tack för detta! Ytterligare böcker kommer att delas ut vid kommande sammankomster. Dessutom utsågs vinnaren av tävlingen om ny ordförandeklubba. Det blev Väderstads Hbf - med det enda insända bidraget. Beslutet var alltså inte så svårt. Klubban är mycket vacker, tillverkad i masurbjörk. Den kommer att tjäna förbundet vid många framtida beslut och klubbslag! Resten av inslagen från konferensen finns att läsa om på sid 4 i detta nr.

Förbundet utlyser dessutom i dagarna ännu en tävling där det gäller att få så många nya medlemmar till sin förening som möjligt - och vinnaren utses på nästa Januarikonferens.

Lycka till med medlemsvärvandet, och med förhoppning att vi ses på vårt årsmöte!

Rolf Pettersson

10 000 kr

50 %

Höjt investeringsbidrag!

Installera brand-, inbrottslarm eller vattenfelsbrytare och få 50 % av investeringen tillbaka. Maximalt 10 000 kr per larmtyp. Gäller så länge reserverade medel finns kvar att nyttja. Först till kvarn ...

>> hembygd.se/forsakring

Hembygdsförsäkringen

Tel: 0200-22 00 55

forsakring@hembygdsforbundet.se

Januarikonferensen 2020

Utställningsformgivare Mats Gilstring berättar inlevelsefullt om konsten att få liv i temautställningar.

För andra året i rad stod Vagnhallen i Föreningshuset Fontänen i Linköping som samlingslokal för Östergötlands Hembygdsförbunds Januarikonferens, dit ett 50-tal deltagare från länets hembygdsföreningar anmält sig den 25 januari. På plats var även Anna Eriks-son från Studieförbundet Vuxenskolan, med informati-
onsbord och kursmaterial.

Hembygdsförbundets ordförande Rolf Pettersson hälsade alla välkomna och informerade bl.a. om det aktuella och nationellt uppmärksammade temat Demokratijubileet, då den svenska demokratin fyller 100 år.

I finanskoordinator Jasna Hasanovic hastiga sjukfrånvaro, visade hembygdsförbundets kanslist Jesper Ström upp en kortfattad summering av den söka-pengar-kurs som Arbetets museum i Norrköping har hållit det senaste året. Den visar utförligt viktiga punkter när man ansöker om bidrag till olika projekt. Den finns att ladda ner från förbundets [hemsida HÄR](#):

Bo Sundborg från nätverket RÖDIKK berättar om den digitala teknikens möjligheter för kulturarven.

Nätverket RÖDIKK finns i Norrköping, startade 2018 och står för Region Östergötlands Digitala Kulturkluster. Projektledare Bo Sundborg presenterade idéer och förslag i den digitala kulturarvseran. Ett framstående exempel är den öländska fornborgen Sandby borg. Där har man digitalt och virtuellt återskapat en känslig arkeologisk miljö via laserskanning. På så vis behöver man varken gräva eller besöka denna fornlämning på plats. [RÖDIKK:s webbplats finns HÄR](#):

Regionbibliotek Östergötland stod näst på tur. Rolf Holm är utvecklingsledare av medier på denna verksamhet som är en del av Region Östergötland. Deras syfte är att verka för att alla invånare i länet får en jämlik tillgång till medier, information och biblioteksservice av god kvalitet.

En spännande del av verksamheten är Götabiblioteken - ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, alla 13 östgötakommuner samt Tranås kommun. Samarbetet innebär bl.a. en gemensam bibliotekskatalog och webb: [gotabiblioteken.se](#). Med ett konto hos Götabiblioteken får man tillgång till ca 1,5 milj böcker, ljudböcker, filmer, spel, tidningar och därtill flera databaser med musikfiler och tidningsartiklar.

Utställningsformgivare Mats Gilstring stod för konferensens sista inslag. Hur jobbar man bäst med en temautställning? Mats har arbetat i nära 40 år med historiska modeller och vet hur man får liv i en sådan. Använder man autentiska föremål, så bör de fungera i ett sammanhang. Har ni en utställning om jordbruk? Använd grässtrån och verktyg. Eller en utställning om bakning?

Använd fejkmjöl och fejkbröd. Eller kanske en om hantverk? Använd svärtade bänkar. Allt för att öka den genuina känslan. Vid skylttextning - undvik då gärna det som kallas "kinesisk väggtidning", alltså alltför mycket löpande text på en informationstavla. Spalta upp det likt en vanlig tidning, med rubriker och ingress.

Ett effektivt sätt att ta sig an ett utställningstema - likt Demokratijubiléet - är det personliga perspektivet istäl-

let för det stora, historiskt svepande. Att lyfta ut ett enstaka livsöde som representation, brukar besökarna minnas tydligare. Mats Gilstrings medhavda papper maché-figur föreställande soldaten Ossian Johansson (se stora bilden) som utvandrade 1911 från Östra Tollstad och tragiskt nog strök med när ett fartyg sjönk 1918, satte minnesvärd punkt för Januarikonferensen 2020.

*Text & foto: Jesper Ström,
Östergötlands Hembygdsförbund.*

Kulturarvsdagen, våren 2020

Kulturarv Östergötland arrangerar vårens kulturarvstag i Mjölby den 12 maj.

Staden fyller 100 år och det tycker vi passar fint docka an till.

Välkommen till en välfylld dag!

Preliminärt program:

- Det nya 20-talet - en stad i utveckling, Mjölby 100 år
- Kulturarv Östergötland, nuläge och utveckling
- Hållbarhet - vad är fult och fint i Mjölby?
- Arkivutredning
- Återbruk av gravstenar
- Konstdebatt
- Skånska Lasse, vem var han?
- Det mörka Östergötland
- Besök i Hembygdsgården

Detaljerat program kommer!

Priset för dagen: 250 kr, inkl. fika och lunch, samt alla föredrag. Betalning görs via bankgiro eller Swish.

[LÄS MER OCH ANMÄL ER VIA DENNA LÄNK:](#)

Erbjudande:

Föredrag av Kulturarv Östergötland

Sinar det på programidéer? Här kommer ett erbjudande från Kulturarv Östergötland; boka oss för föredrag en kväll eller dag på era programkvällar eller årsmöten eller liknande. Vi kommer gärna ut till er och pratar om något som ger kunskap och underhållning.

UR VÅR FÖREDRAGSLISTA:

Gömda & Glömda platser i Östergötland

- Exempel på unikt kulturarv som inte alltid är så känt.

Grabben i graven bredvid

- Om ett unikt projekt där man letar efter Magnus Ladulås kvarlevor

Hålslevsmuseet

- Om hur en samling kan bli ett besöksmål

Paketera en plats

- Om turism och kultur, varför är det så populärt att paketera och vad är det?

Kontakta Anja Praesto för mer information och bokning!

Tel: 0701 - 80 67 46, e-post: anja.praesto@ostergotlandsmuseum.se

*Anja Praesto från Kulturarv Östergötland
på cafékväll i Östra Skrukeby hbf.*

Kostnad: gratis! Det vi begär i gengäld är att din förening aktiverar sitt konto på vår nya webportal k-arv.se – din egen plats på webben! Info om siten ges i samband med föredraget.

Ni har väl inte missat hembygdsförbundets samlingssida för bidragsökning?

Var söker vi bidrag? En ständigt aktuell fråga!

På vår hemsida har vi nu samlat en stor del av de bidrag som din förening kan söka – både på regional och nationell nivå. Det gäller alla typer av bidrag, från projektidéer till underhåll av byggnader. Vissa har senaste-datum för ansökan, medan andra går att söka året runt. Listan är sannolikt inte heltäckande men vi hoppas den kan hjälpa er en bit på traven. Lycka till!

Sidan hittar ni HÄR:

Har ni avtackningar på ert årsmöte? Dessa fina nålar finns att beställa från Sveriges Hembygdsförbund!

Hedersnål med lagerkrans

Denna kan delas ut av hembygdsförening eller regionala hembygdsförbund för mångårigt förtjänstfullt arbete inom hembygdsrörelsen. Skicka först en motivering till SHF:s kansli: kansli@hembygdsforbundet.se. När SHF:s godkända motiveringen skickas hedersnålen och ett diplom.

Kom ihåg att beställa nålar i god tid innan utdelningen. Ange datum för utdelning, namn på mottagaren, namn på den hembygdsförening som nominerat och leveransadress dit nålen ska skickas inför utdelningen.

Pris: Traditionell med nål: 120 kr. Med kedja: 155 kr.

Hedersnål utan lagerkrans

Utdelas för uppskattat arbete inom lokal hembygdsförening. Aktuell person utses av respektive föreningsstyrelse. Namnuppgifter behövs ej. Beställ nålar i god tid innan de ska delas ut. Ange datum för utdelning så kan vi behandla ansökningar i rätt ordning.

Pris: 85 kr. Kostnader för frakt tillkommer.

PÅ DENNA SIDA hittar ni och beställer nålarna!

Dansbanan i Veta Gammelgård

Under sommaren 1963 iordningställdes dansbanan som köptes av Logen Viking och som monterats ner och flyttats från Solmark festplats i Vikingstad året innan.

Själva dansbanan kostade 2000 kr. Därtill köptes det ett tak och viss ombyggnad gjordes, så efter sammanställning av alla kostnader så stannade slutsumman på 6 670: 19 kr. I redogörelsen över inkomster för byggande av dansbana skriver man följande: ”Det ska också nämnas att många arbetstimmar nedlagts frivilligt och utan ersättning av intresserade medlemmar, som gjort att de kontanta utgifterna för föreningen i betydande grad kunnat nedbringas”.

Tänk om en dansbana kunna prata... Hur många har inte dansat runt på detta golv sedan 1963 och hur många har träffats här? För att senare bli ett par.

Jag minns från min barndom hur vi ungar hängde på utsidan över ”staketet” och tittade på när de äldre dansade. Det var nästan fullt ibland och så trångt att man fick leta sig fram till scenkanten för att om möjligt få plats att sitta där. Detta var midsommarhelgen, då det var

tradition i vår familj att gå till Gammelgården. På den tiden var det dans både midsommarafton och midsommardagen ända till midnatt. Kommer ihåg hur spännande det var att det började ljusna redan när vi kom hem därifrån. Jag kan fortfarande se, när jag tänker tillbaka på den tiden, hur vissa dansande par gjorde stort intryck på mig. Ett av dessa par var våra tidigare grannar som dansade tango med en sådan stil och elegans så man var bara tvungen att se på; de likom flöt fram över dansgolvet.

Danserna under midsommarhelgen har dessvärre sedan länge upphört. Men då och då är det ändå fest och dans, dels i Veta Hembygdsförenings regi, men även genom andra organisationer och privatpersoner som hyr anläggningen.

Under 2018 påbörjades en renovering och i viss mån lite uppgradering. Fönsterluckorna har bytts ut för att vara lite enklare att hantera. Tidens tand tär på färg och trä, så mycket har målats om och nu under 2019 har scenen målats om på insidan och taket har tätats.

Belysning och utsmyckning med ”slöjor” i taket bidrar till en mysigare miljö för högtidliga tillfällen såsom födelsedagsfester och bröllop. Kvar på önskelistan står ett par nya dörrar samt ytterligare målning på utsidan.

Veta Hembygdsförening genom Anders Hagelin.

Hembygdsrådets Årsbok 2020

Berättelsen om dansbanan i Veta Gammelgård på föregående sida är hämtad ur **Årsbok 2020**, som ges ut av **Hembygdsrådet i Mjölby kommun**.

Det är dock bara en av alla intressanta texter i denna skrift!

För beställning och information, kontakta:

Kai Hågård, kassör Hembygdsrådet

Mobil: 0762-819402

E-post: kai.hagard@gmail.com

Vi ger ut böcker!

Ett akorov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthyttan
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjäl till Borensberg
Lima, Rörbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsländ
Hafsta byalag: Hafsta genom tiderna
Föreningen Hårdalavarn: Hårdalavarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönikan
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydreboas Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skränor och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksminnen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförening: Stoby by
Säma fornminnesförening: Särsmål

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Elkeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hycklinge
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet i Mjölby
Johan Birath: Mordet vid Stjärnesand
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Larseric Fjellman: Dalsland och gränbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvels minnen från Häggstad Norrgård
Östen Andersson: Fjändingsman i skärgården
Östen Andersson: Örsikar
Rune Andersson: Folket på Rygga by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Arne Bengtsson: Från Östra stambanan till Östlänken/Götalandsbanan
Anders Ejdervik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thunin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Räsled: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Lijeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshöj
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och sköften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstäv och talesätt i Unnarbybygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Rörors Eva Fagerberg: Sänkta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tammis på Österbybruk
Eije Fasth: Tranås hommusikår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drunknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp

och många fler...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00

595 94 Mjölby
info@atremi.se

www.atremi.se

Topotek Östergötland har slagit upp portarna!

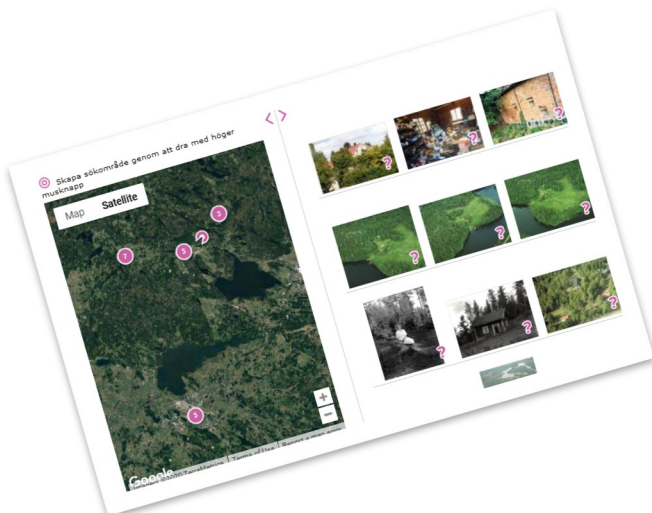
Topotek är en plattform för att publicera framför allt bilder och som används av flera Europeiska länder. Det har byggts inom ett EU-projekt, där bland andra Riksarkivet var delaktigt.

Östergötlands Arkivförbund driver sedan hösten 2019 **Topotek Östergötland**, där karta och tid är centralt då bilder söks fram. Till skillnad från traditionella bilddatabaser går det även ange i vilken riktning bilder är fotograferade, vilket gör det ännu lättare för dagens betraktare att ta till sig dåtiden.

Meningen är att vår gamla bilddatabas ersätts på sikt och att vi kan erbjuda våra medlemmar och andra intresserade möjlighet att visa sina bilder i Topoteket. Plattformen är inte till för de stora institutionerna, utan för de små samt privata samlingar

Under året har vi matat in 1 231 bilder i **Topotek Östergötland** vilka därigenom blivit tillgängliga på internet. Dessutom finns vår gamla bilddatabas med 2 894 bilder kvar tills vidare på vår webbsida, parallellt med Topoteket. Målet är att på sikt kunna presentera ett brett och representativt utbud från hela Östergötland.

Välkomna att både besöka och bidra till Topotek Östergötland!

Här hittar ni
[Topotek Östergötland:](#)

 **Östergötlands
Arkivförbund**

Vi är två gubbar från Motala med ett förflutet som revyartister. Under åtta år har vi kuskat runt i landet och underhållit pensionärs- och hembygdsföreningar. Ni kan välja mellan ...

Dans på Sunnanö – Tyrolerhatten – De sista, ljuva åren – Maria-Therese – Man ska leva för varandra
Valspotpurri – Man ska leva för varandra

ALLSÅNG

ETT PROGRAMINSLAG SOM FÖRENAR

Vi sjunger gamla slagdängor tillsammans, varvat med sketcher och historier.

Vilket år föddes Lasse Dahlqvist – I vilket TV-program slog Snoddas Nordgren igenom – Vad heter sångaren i Vikingarna - vad heter Rockragge i efternamn? Vilket år vann Sverige senast i Melodifestivalen

NU KAN GÖKARNA I MOTALA ERBJUDA
YTTERLIGARE ETT PROGRAMINSLAG

MUSIK-QUIZ

eller FRÅGESPORT I MUSIK som vi föredrar att kalla det
EN UNDERHÅLLNING SOM ENGAGERAR!

Vilket program passar bäst?

Ta kontakt med oss så berättar vi mer om vad programmen innehåller. Ni kan också besöka vår hemsida www.tregokar.se för ytterligare information. Eller slå en signal och prata med "Tjappe".
Ni når honom på telefon 070-575 21 17

**Programmen pågår ca 50 minuter och kostar
1 900 kr plus resa**

Gökarna är registrerad som Ekonomisk förening under namnet Tre Gökar med org.nr 769623-8497

Anmäl ert arrangemang till Östgotadagarna helgen 1-2 september!

Östgotadagarna lockar varje år över 100 000 besökare till den östgötska landsbygden och ger medverkande aktörer tillfälle att visa upp sin verksamhet. Förra året valde hela 182 verksamheter att delta. Syftet med Östgotadagarna är att visa upp vad Östergötlands landsbygd har att erbjuda. Delta även ni och få fler besökare! För att synas i den gemensamma marknadsföringen - anmäl er senast 1 april [via denna länk](#):

Det är även dags att skicka in bidrag till årets Östgotadagsbakverk - årets tema är "Kaka som väcker minnen", det Östgötska konsthantverket och Landsbygdsstipendiaten. E-posta till: ostgotadagarna@regionostergotland.se senast 1 april!

Östgotadagarna

Ny, inspirerande medlemstävling!

Vilken förening värvar flest nya medlemmar under året? Sjunkande medlemssiffror i hembygdsrörelsen är ett mindre roligt faktum. Därför vill vi inspirera till nyrekrytering och utlyser följande enkla tävling: Den av våra föreningar som ökar mest i medlemsantal i år från ifjol vinner! Värva på duktigt, så kommer vi att följa upp detta i slutet av året.

Vinnaren kommer att presenteras och tilldelas ett pris på vår Januarikonferens 2021!

Kansliet, Östergötlands Hembygdsförbund
E-post: ostergotland@hembygd.se
Tel: 0761-031139

En Glad Påsk till alla Hembygdsbladets läsare!